

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА С, БРОЙ 18

СОФИЯ, 1 - 15 ОКТОМВРИ 2000 г.

ЦЕНА 0,40 лв.

http://www.aster.net/ort.church.bg
e-mail: synpress@bglink.net

- **Атон и Европа днес** – значението на Света Гора за европейската цивилизация
- **Нездравата духовност и психическите отклонения** – за неправилното практикуване на молитвата **стр. 3**

- **Представи, изображения и образи на дявола** **стр. 4**
- **Кръстова гора: история, святост... и камък за прегъване** – Предания и исторически сведения. Анализ на съвременното състояние **стр. 5**

- **Отново за изгването на антихриста** – свидетелства на съвременни духовници и автори от миналото **стр. 6**
- **Гледане на карти, живот на карта** – Откъде водят началото си картите за загадана **стр. 7**

Единение и радост в Неврокопска епархия

По решение на църковното настоятелство на благаградския храм „Въведение Богородично“, свещениците начело с председателя иконом Андон Шандиев с официално писмо поканиха Негово Високопреосвещенство Неврокопския митрополит Натанаил на 1 октомври, Покров на Пресвета Богородица, да отслужи в съслужение с тях Божествен св. Литургия.

Досега катедралният храм в Благаград беше една от главните квартири на разкола в БПЦ, а в частност и в Неврокопска епархия.

С този акт свещениците засвидетелстваха своето искрено и действено присъединяване към БПЦ и към своя каноничен архиепископ Неврокопския митрополит Натанаил.

Богослужението се извърши благолетно и в молитвен мир. Присъстващите миряни изразиха радостта си по християнски, като участваха благоотворно и със страх Божий в църковната молитва.

На следващия ден свещениците, завърнали се в единството на светата ни Църква, се срещнаха, придружавани от митрополит Натанаил, с кмета на Благаград г-н Константин Паскалев и областния управител Васил Чобанов. Разговорът протече в радостна атмосфера, като се

обсъди и възможността за строеж на нов храм.

По настояване на отците от „Въведение Богородично“ в храма дойде т.нар. митрополит Гавриил, който все още оглавява неголяма разколническа фракция в епархията. Пред него свещениците заявиха, че присъединяването им към каноничната БПЦ се извършва с високото християнско съзнание, че единственият начин за преодоляване на разкола е този – завръщане чрез покаяние, встъпване в братско канонично съслужение и благодатно ехаристийно общение със св. Църква.

С този акт те засвидетелстваха пред онези, които все още пребивават в разкол, че любовта и дълготърпението на Църквата няма да секаят и че винаги ще ги очакваме в единството и светостта на Тялото Христово.

На 3 октомври Високопреосвещеният митрополит Натанаил с официално писмо съобщи радостната вест на останалите синодални архиепископи. Светият Синод на Българската православна църква на извънредно заседание даде своето благословение за завръщането на църковници да бъдат приети на ономорфно служение под омофора на Неврокопския митрополит Натанаил.

Такова място-авторитет в православния свят е Света Гора.

Природа неопорочена, а само облагородена от обновението в Христа Адам, земя, посетена и закриляна от Божията Майка, населена от светите ангели и от свети човещи.

За този благословен полудострой на манастирството сме писали много, по различни поводи и ще продължава-

Света Гора и светостта

Света Гора – общ поглед. Икона от Атон, 1859 г.

бездуховния делник търсим не само духовни убежища, но и духовни авторитети, примери за подражание.

Пример и авторитет обикновено са личности. Понякога обаче могат да бъдат и свети места.

Такова място-авторитет в православния свят е Света Гора.

Природа неопорочена, а само облагородена от обновението в Христа Адам, земя, посетена и закриляна от Божията Майка, населена от светите ангели и от свети човещи.

За този благословен полудострой на манастирството сме писали много, по различни поводи и ще продължава-

ме да пишем. Днес обаче се осещаме, че той влиза в териториалния обхват на Европа. А в духовния – все още липсва. Но тя, в устрема се към обединение, един ден непременно ще си го понеска изцяло.

Какво ще открие там? Онова, което е търсила.

Проблемът е, че Европа днес не търси светостта. Следователно, може и да не я открие, ако се ориентира само към географските и културни особености на Атон...

А светостта не витае като самостен дух из горите и планините. Тя обитавва човешкото сърце.

Не сантименталния римокатолически символ – стилизирано червено сърчице,

но сърцето като средоточие на духовния живот и молитвата, като съкровена обител на Христовата благодат.

Европа и друг път си е търсила Света Гора като духовна територия, без целта ѝ да е била светостта, а по други причини. И какво се е получило? След т. нар. Лионска уния от 1274 г. папски пратеници на Атон измъчили и избили доста светогорски монаси. Сред тях били и българските свети 26 Зографски преподобномъченици, чиято памет честваме на 10 октомври.

Днес е много различно. Западните туристи на Света Гора са изключително милни и възпитани хора. Душите им се изпълват с трепет и упо-

волствие от красотата и екзотичната атмосфера. Но истинска полза получават само някои от тях – само онези, които не са заключили сърцата си за светостта. Те обикновено приемат на здрава основа св. Православие, защото целта им е бил Пътят и Истината – Христос.

Останалите прекарват една незабравима ваканция...

И не тук, в православния свят, понякога ставаме като една Европа, която отива да позпа изпити безобрадни лица, живот без електричество, свещи от естествен въздух. И на нас ни се ще да се впуснем в духовно сафари, да се отдалем на сладка мечтателност.

С тази нагласа не можем да постигнем много. Нещо повече, може и да се разочароваме от Света Гора. Защото сме забравили, че тя съвсем не е Горният Йерусалим, а е преди всичко място за покаяние, съзвон и сърдечно съкрушение. Съответно, ако се случи да забележим някоя още неизгладена човешка немощ на тамошните обитатели, съблезително лесно ни обема.

От историята виждаме, че Бог не е пожелал нито една страда, нито една територия, нито едно веществено укрепление на тази земя да пребъда вечно като непокланит авторитет и сигурна гаранция, че сме на прав път. Бог е пожелал единственият критерий да е духовността – непонятна и неуловима като всичко, що не е от този свят.

Къде е днес Соломоновият храм, къде е Света София, къде е Велики Преслав, бляскавият Царевец? Къде са Рим, Константинопол (Вторият Рим), Москва (Третият Рим)? Някои отдавна ги няма, други отдавна не са съществували.

Къде е Света Гора? Все още е на географското си място. Но всъщност винаги ще бъде там, където я търсим.

Ако я търсим като място на покаянието и жилище на Живия Бог, ще я откриваме вечно.

Ако я търсим в справочниците за култура и изкуство или в романтичните книжки – един ден може да я има, може и да я няма.

Благовест АНГЕЛОВ

АПОСТОЛ

Ефес. 4:1-4

Моя ви да постъпвате достойно за званието, за което сте призвани, с всяко смирение, кротост и великодушие, като се търпите един други с любов и заягата да запазвате единството на духа чрез възкръснатието на мира. Едно тямо сте и един дух, както сте и призвани към една надежда на вашето звание.

ЦВ

БЪЛГАРИЯ

Избори за църковни настоятелства

Поради изтичане на четиригодишния мандат на църковните настоятелства и проверителни комисии, Св. Синод в пълен състав на заседанието си на 30. 10. 2000 г.,

на основание чл. 91 от Устава на БПЦ, реши на 05. 11. 2000 г. (неделя) след св. Литургия, до 14 ч. да бъдат проведени избори за църковни настоятелства и проверителни комисии в

диоцепа на Българската православна църква в страната и в църковните общини на БПЦ извън България.

От канцеларията на Св. Синод

Из живота на Доростолска и Червенска епархия

На 27 август в с. Ловско, Разградска духовна околия, в новопостроения храм „Св. пророк Илия“ беше положен св. антихим от Доростолския и Червенският митрополит Неофит. Храмът е построен за четири години. В св. Литургия взеха участие архим. Виктор – протосингел на Доростолската и Червенска св. митрополия, ставр. иконом Кънчо Бояджиев – архиепископски заместник в град Разград, свещ. Боля Илиев – енорийски свещеник и др. свещеници. Параклисът е построен от фирма „Строител“ от Разград. Храмовата икона е дарение от инж. Иван Стоянов – президент на фирмата. Подилят в храма е дарение от Община Разград. На службата присъстваха много богомолци.

На 8 септември в гр. Попово беше извършено обновление на параклиса „Рождество Богородично“ от Доростолския и Червенският митрополит Неофит. В службата взеха участие: архим. Виктор – протосингел при митрополията, ставр. иконом Недко Христов – архиепископски заместник на град Попово. Преди няколко години параклисът беше ремонтиран с помощта на община Попово, а през миналата година започна изографисването му от иконописца Митко Игнатов от гр. Попово. Параклисът е построен през 1907-1908 г. и се намира в градския парк. След службата, на поляните край него при стечение на множество богомолци беше осветен и раздаден курбан за здраве.

На 11 септември Негово Високопреосвещенство Доростолският и Червенският митрополит Неофит взе участие в тържественото откриване на учебната 2000-2001 година в Русенския университет „Ангел Кънчев“. С топли слова и молитвени пожелания той

поздрави академическата общност и благослови новата компютърна зала за преподаватели и студенти.

На 15 септември в гр. Борово, Русенска духовна околия, бе открито Средно общообразователно училище „Св. Климент Охридски“. Молитвен благослов и

архипастирски пожелания за началото на учебната година поднесе Доростолският и Червенският митрополит Неофит. Училищният празник бе почетен и от министър-председателя г-н Иван Костов.

Архим. ВИКТОР

Новата учебна година в Софийския университет

На 1 октомври с тържествен водосвет в параклиса на Богословския факултет започна новата учебна година за студенти и преподаватели на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Негово Високопреосвещенство Доростолския и Червенският митрополит Неофит извърши водосвета, в който молитвено участие взеха ректорът на университета проф. Боян Биолчев, деканът на Богословския факултет доц. Иван Желев, преподаватели и студенти. Митрополит Неофит отпрати своите архипастирски благопожелания за успешна и плодотворна учебна година.

След това по традиция в аулата на университета проф. Биолчев поздрави новите

воприетите студенти. Той подчерта, че зад авторитетната на най-старото и авторитетно висше учебно заведение у нас се крият финансови проблеми и неуредици, които трябва да намерят своето разрешение в най-скоро време. Изтъкна и своята загриженост от факта, че днес науката е приотидла в средите си хора, които биха могли да бъдат полезни в други области.

Почетни гости на тържеството бяха Негово Светейшество Българският патриарх Максим, Високопреосвещените митрополити Американски и Австралийски Йосиф и Доростолски и Червенски Неофит, както и кметът на столицата г-н Стефан Софийски.

ЦВ

Неделно училище към столичния храм „Св. Седмочисленици“

На празника Покров Богородичен, 1 октомври, с тържествен водосвет, отслужен от презвитер Валентин Кантарджиев и дякон Станко Дидов, бе открита учебната година на неделното училище към храма „Св. Седмочисленици“ в София.

Запиманият се водит от презвитера Валя Кантарджиева, богослов и литератор. В неделното училище досега са се записали 12 деца от енорията. Те изучават история на Стария и Новия Завет, молитви, духовни песни.

„В това училище оценки не се пишат – посявява г-жа Кантарджиева, – тук всички сме приятели. Който може да рисува, ще ри-

сува, който може да пее, ще пее. Всеки може да сподели какво му е направило впечатление през деня или през седмицата.“

Иначе всичко си е като в училище: черна дъска, тетрадки, учебници. В рамките на неделното училище се предвиждат екскурзии до манастири, изложба на детски рисунки за Рождество Христово, състезания и награди.

Вратите на неделното училище към храм „Св. Седмочисленици“ в центъра на столицата са отворени за всички желаещи. Заповядайте всяка неделя след св. Литургия (10, 30 ч.).

Василка НАНЕВА

† IN MEMORIAM

10 години

ставрофорен иконом

ДИМИТЪР ТОМОВ ГЕОРГИЕВ
1909 – 1990 г.

дългогодишен председател на столичния катедрален храм „Св. Неделя“ член на ВЦС

7 години

и сина му инж.

ДИМИТЪР ДИМИТРОВ ГЕОРГИЕВ
1942-1993

Поклон пред светлата им памет!

От семейството

Нов български параклис в Будапеща

На 1 октомври в двора на българския храм „Св. Кирил и Методий“ в Будапеща се извърши осветяване на новозидания параклис „Св. Трифон“ към комплекса на църковния дом.

Тържествена св. Литургия отслужи Негово Високопреосвещенство Средно и Западноевропейският митрополит Симеон в съслужение с епископ Авенир от Виена, председателя на църковната община ставроф. иконом Иван Шумов

и свещеници от епархията. В осветяването на параклиса взе участие и Високопреосвещенният Доростолски и Червенски митрополит Неофит.

Църковният дом е построен безвъзмездно от унгарските държавни власти. Сред основните титори на параклиса с негова изработен по канона изищен иконостас са Кабинетът на българския премиер г-н Иван Костов, дарил 22000 лв., и фондацията на г-жа Елена Костова, дарила

8000 лв. Г-н и г-жа Костови, придружавани от български депутати, бяха сред почетните гости на осветяването.

Иван Костов, двама унгарски държавни служители и представители на българската църковна община бяха удостоени от Българската православна църква със златен орден „Св. Климент Охридски“ – I степен. Негово Високопреосвещенство митрополит Симеон връчи грамота на г-жа Елена Костова.

Есенни празници на християнското изкуство и култура в Несебър

Цяла седмица, от 23 септември до 1 октомври, старинният град Несебър беше домакин на Есенните празници на християнското изкуство и култура. Организатор на тържествата бе фондация „2000 години Рождество Христово“. Празниците се провеждаха с благословението на Сливенския митрополит Иоанкиев и с лично съдействие на епархийския заместник в Бургас отец Борис Берев, на енорийския свещеник в Несебър отец Евгений и с подкрепата на фондация „Покров Богородичен“. Активно участие в програмата взеха и възпитаниците на Софийската духовна семинария под ръководството на техния ректор архимандрит Сионий и на преподавателя им по музика Любомир Игнатов. В честването се включиха и йеродякон Антим и дякон Любомир Братоев.

Тържествата са част от програмата на фондация „2000 години Рождество Христово“ за отбелязване на големия християнски юбилей. Те започнаха с пленер по живопис, в който участваха православни художници, които творят по библиейски сюжети.

През първия ден се проведе семинар на тема „Мироглед и морал на православния християнин в началото на Третото хилядолетие“. Лектори бяха архимандрит Сионий, ректор на Софийската духовна семинария „Св. Иван Рилски“, отец Николай Георгиев, председател на Дружество за обриване на лишението от свобода и Георги Тодоров, председател на движението „Св. Пимен Зографски“.

С огромен интерес бе посрещнат концертът на родопската певица Валя Балканска, която изпълни част от песните си в съпровод на квартет „Еолина“ (арфа, флей-

та, виола и пиано).

Вторият ден от тържествата започна с литийно шествие на семинаристите, които преминаха през всички старинни и действащи храмове в Несебър, а хората по улиците спираха шествието, за да вземат благословение. Вечерта хората на семинарията изнесе необичаен концерт в действащия храм „Св. Стефан“.

Завършек на празниците бе експозицията от картини, които художниците от пленера нарисоваха. На техния фон в етнографския музей се проведе музикално-поетичен спектакъл, специално за който бяха пристигнали творци от Варна и Бургас.

Програмата ще бъде повторена и в София в началото на месец ноември, а след това ще бъде представена и в други градове на страната.

ЦВ

Пред прага на 260-годишен юбилей

Измина една година от обновлението след основен ремонт на храма „Св. Параскева“ в ломското село Долно Церовете.

Средствата за ремонта са събрани в продължение на 10 години от боголюбивите цероветски християни. Сградата на храма не е възстановявана от построяването ѝ през 1885 г.

Църковното дело в Долно Церовете датира още от 1742 г. По документи от Народната библиотека, тогава е построен първият храм в селото. Той е бил дървен и е разрушен от наводнение, но отново е възстановен през 1753 г. През 1828 г. църквата в Долно Церовете е опустошена от черкези и отново възстановена през 1838 г.

След Освобождението първенците на селото, подкрепени от миряните, изготвили план за нова църковна сграда, която била въздигната през 1885 г. В строежа на сградата са участвали майстори от различни краища на България – строители от Копривница, подпомогнати с доброволен труд от местните хора; иконостасът е дело на майстори от Дебърска школа, а иконите са рисувани от самоковски зографи.

С нови подобрения ще бъде посрещнат храмовият празник и тази година на 14 октомври. Сега християните от селото събират пари за довършване на ремонтните работи на стогодишната дървена камбанария на храма, застрашена от падане,

крепяща изключително ценна църковна камбана.

Пред паството в Долно Церовете стои изключително боголюбиво дело – пред прага на 260-годишния юбилей на техния храм през 2002 г. да посрещнат празника като достойни потомци на своите предци и с Божията помощ да спомогнат за възхода и благополучието на християнски живот в селото.

Ненко СТОЕВ

Атон и Европа днес

Историчните на западната цивилизация често твърдят, че монасите са създали Европа. Без съмнение, те имат предвид културната и цивилизаторска дейност на първите монаси гали, келти и англосаксонци, които през VII и VIII век свангелизирали Северозапад на Европа.

Но цялата външна, видима страна на тази дейност произлизала от един скрит и невидим източник, който бил вътрешният духовен живот на тези монаси.

Ако манастирите са имали такова влияние, ако средновековна Европа е основала благодарение на тях една забележителна и необикновена цивилизационна среда, пропята от свангелските ценности, това не е защото тези монаси най-напред са се заловили да превеждат Вергилий и Овидий, да отварят училища и школи, да строят базилики в романски стил или да изработват изящни миниатюри.

Това е най-вече защото в своите многобройни манастири тези хора се упражнявали неуморно да владеят над страстите и похотите, да живеят в духа на Блаженствата и да постигат онези тайнствени мир в сърцата си, които никакви науки и технологии не могат да ни обезпечат. „Въдвори мир в душата си и хиляди около теб ще бъдат спасени“, е казал големият подвижник от миналия век св. Серафим Саровски.

Ако разберем това, ще ни бъде по-лесно да преценим важната роля, която Света Гора трябва да изиграе днес в съзидането на нова Европа. Би било жестоко заблуда да се счита, че Атон в наши дни не е нищо друго, освен едно забележително хранилище на византийска култура, престижен музей на едно мъртво минало.

Напротив, Света Гора днес е преди всичко живият, най-важният духовен център на Европа, чрез

своите действащи манастири, чрез възродения духовен живот, чрез верността на своите монаси към едно живо хилядолетно предание, чрез светостта на голяма част от своите обитатели.

В продължение на много изминали векове, духовното влияние на Света Гора се е разпростирало главно върху Гърция и останалите балкански славянски страни. Но в днешната Европа, чиито граници стават все по-широки и все по-развити, мнозина на Запад откриват, че духовната традиция на Атон е същностно идентична с тази, живяна някога от техните отци, най-вече монасите на древния Запад, още в епохата, когато не е имало схизми и когато никакви разделения не са застрашавали духовното единство на Европа.

Когато отива на поклонническо пътуване в Атон, вслушвайки се в неговите послания, западният човек днес би открил там корените на своята собствена цивилизация. Той би преоткрил там онези ценности, които единствено биха могли да възвърнат творческия подем на една Европа, даваща си сметка за огромната и трагична духовна пустота, в която са я тласнали технологичната надпревара и потребителството, в повечето случаи абсолютно лишени от устрем към нещо по-възвишено.

Ако Европа не преоткрие тези ценности, тя ще бъде обречена на вътрешно, духовно разложение. Тя ще се окаже безоръжена и безсилна пред бъдещето, неспособна да осъществи своята мисия в един свят, в който иначе само нейното духовно културно влияние би могло да противодейства на смазващата демографска неплътност.

Именно Света Гора може да допринесе особено много Европа да си даде сметка за това какъв би трябвало да бъде нейният принос сред големите световни цивилизации.

Архим. Плакид (ДЕСЕЙ)

Архим. Плакид (Десей) е игумен на православната обител „Св. Антоний Велики“ в Южна Франция – метох на голямата атонска манастир Симонопетра.

О. Плакид е французин и в младите си години е управлявал един голям френски католически манастир. В католическите среди е бил изключително ценен със своята ерудирова, богословска подготовка и духовен опит.

Дълги години той живее с убеждението, че в римокатолическата липсва пълютата на Христовата Църква. Същевременно се готви да посети Света Гора.

Когато пристига на Атон, взема окончателно решение и преминава в Православието. Установява здрава духовна връзка с братството на Симонопетра и с игумена о. Емилианос.

Придружава го неговият духовен съратник, Серафим, с когото заедно ставаат православни. Двамата пребивават още известно време на Света Гора, след което се завръщат в родната си Франция и основават на Юг в планината Веркор, братството „Св. Антоний Велики“.

В римокатолическите среди недоволството е огромно. О. Плакид обаче намира много съмишленици и сподвижници православни французи. Присъединяват се православни християни и от други западноевропейски страни. Манастирът „Св. Антоний“ укрива в става един от най-важните духовни православни центрове във Франция.

Днес о. Плакид, макар и в хреко здравословно състояние, продължава не само да ръководи сватата обител, но и да развива немаловажна просветителска дейност. Пътува из цялата страна. Автор е на много книги, лекции, православни беседи, богословски трудове.

Преподавател е в Православния богословски институт „Св. Сергей Радонезски“ в Париж.

Нездравата духовност и психическите отклонения

„Моделът на харизматичния старец (духовен ръководител) е продукт на нашето време“, казва в своята книга Йеромонах Михаил. С тези думи авторът удря право в сърцевината на един от най-сериозните духовни проблеми в живота на Църквата днес – всяка поместна православна църква има своите разколи, най-сериозните от които са създадени от групи ревностни християни, събрани около някой „харизматичен“ (благодатен) духовен водач. Авторът ет на тези водачи е безспорен и обикновено се опира на някой именит предшественик, чиито „преки ученици и наследници“ се явяват новите „благодатни старци“. С много трезост Йеромонах Михаил анализира това и други духовни явления в църковния живот на гръцките православни християни, които характеризират в различна степен духовната ситуация и в другите православни църкви. Липсата на духовни примери, съчетана с голямата поток от информация, която имат днешните християни, поражда нагласата да се приписват на различни духовни

ци свръхестествени качества, да им се слага ореол на харизматични старци, които обладават тайните на Исусовата молитва и на духовния свят. Обикновено тези лъжестарци ползват безспорния авторитет на някоя наистина духовна личност и си слагат табелки: ученик на стареца Паисий, на стареца Порфирий и т. н. По правило те се представят за свръхаскети, които изказват пророчества, които Сам Бог им разкрива и така подчиняват изцяло волята и личността на духовните си чедра. Християните, казва авторът, сякаш са забравили простичкия и изкопен стремеж към истината, който е завел стотини хиляди до Бога и са се превърнали в търсачи на силни „духовни“ усещания, а Исусовата молитва за мнозина ревностни и неопитни християни е „експрес към рая“. Феноменът на лъжестарството с особена сила разцветява в наши дни на Света Гора и в Гърция до степен да се обособи в цялостно духовно течение. Негова основна характеристика е опривняването в Исусовата молитва по методика, известна само на „старците“. Гъжните резу-

тати, особено сред по-младите практикуващи, са тежки психически разстройства. На Света Гора това движение е обхванало шестдесет манастира, а в Гърция е особено силно сред активните черкуващите се миряни. То се явява съвременен отзвук на печално известните гръцки движения „Зои“ (живот) и „Сотир“ (спасител).

Предлагаме на читателите на „Църковен вестник“ откъс от книгата „Умната молитва и психическите разстройства“. В предлагания диалог между автора, стареца Паисий, и един млад светогорски монах-американец се засягат проблеми на новообратните в православието инославни. Но имайки предвид, че у нас, в България, църковната традиция бе прехвърляла дълги години, в много отношения тази беседа засяга и нас – членовете на църковяване е започнало в зряла възраст. Ние също влизаме в Църквата, обременени с противоречията на атеистичния свят и често не съзнаваме, когото всъщност търсим в Църквата – Христа или един своеобразен душевен комфорт, подслани с духовни усещания.

Отец Михаил е роден в Пела, Гърция, през 1955 г. От 1973 до 1988 г. монах в манастира Симонопетра на Света Гора. От тогава до яхото на 1998 г. е монах в Синайския манастир. От две години наистина живее като отшелник в скит близо до Атина.

Отец Михаил е автор на повече от 10 книги, посветени на актуални проблеми в живота на Православната църква днес. Лъжестарството, кривоотбраното послушание, сухият и безблагодатен църковен език, търсачеството на „екстремни“ духовни преживявания, апокалиптичната еу-

фория са само някои от тези проблеми. Сред по-известните негови трудове са: „Слова на един монах“ в три тома, „Умната молитва и психическите заболявания“, „Послушанието и злоупотребите с него“, „Антихристиянство“, „Духовното отчество и усъвършенстването“ и др. Всяка една книга е предизвиквала оживени дебати на страниците на църковния печат в Гърция. Появата на всеки негов труд е провокация към рупишното църковно съзнание, за което спасителните истини на Православието са се превърнали в защитни шаблони, удобни за местващи необходимостта от избор.

Из книгата „Умната молитва и психическите заболявания“

Разпространено е погрешното мнение, че като упражняваме Исусовата молитва, ще разрешим психическите си проблеми и беззапно ще се яви светлината, която ще разпръсне непрозледния мрак в душите ни. Във връзка с това е и коментарът, който направил старецът Паисий, когато чу оплакванията на един американец – светогорски монах. Когато се срещнахме с този американец, той ми се зарадва като на дар небесен, защото

то с малкото английски, които знаех, успях да преведа на стареца Паисий един въпрос, който изгаряше от дълго време душата на този подвижник. Ето нашия разговор:

– Този човек е живял в Америка и е решил да стане православен, защото е вярвал, че Православието е истинската Църква. И не само това – той направил и следващата крачка и приел монашество на Света Гора. Но не намерил това, което търсъл.

„Разумно ми казва –

завърши американецът монах, – че напразно се обърнах към Православието, защото не намерих това, което търсех. Следователно, Православието не е истината.“

Старецът вместо да погледне американеца, погледна мен и с много болка ми каза:

– Разбра ли?
Изненадах се.
– Какво да разбира? – попитах.

И аз самият очаквах с нетърпение отговора му, за да си отговоря на въ-

проса: защо Православието не бе обещало тази душа, която бе направила толкова жертви в пътя си към Църквата?

Старецът вместо да ми отговори, пак ме попита:

– Вижал ли си ме някога, в подобни на този случаи, когато инославни ставаат православни и после монаси, да съм бил ентусиазиран?

– Не.
И наистина, това винаги ми бе правило впечатление: сериозният въ-

с който старецът посрещаше такива новини, без следа от ентусиазъм.

– Защото – продължи старецът с много сериозен тон, – идват и се кръщават не търсейки истината, която притежава Православието, а за да решат психологическите си проблеми. Мислят, че с кръщението, което ще приемат, излизат от водата, по един магичен начин ще се освободят от обръкването си и от беззастовицата, в която се намират. Следователно

не ги интересува истината. Затова и Христос не им дава лечението си и Църквата Му не ги просвещава и не изпътва сърцата им, защото не търсят първо Него, а как да решат проблемите си и как да се почувстват добре. И после естествено стигат до извода: „След като монашеското ми пострижение не ми донесе това, което търсех, могава Православието не е истината“.

Превод

Златина КАРАВЪЛЧЕВА

Представи, изображения и образи на дявола

В прочутия Дом на хумора и сатира в Габрово, на последния етаж, някога се намираха предлобнитни експонати. Не зная дали и днес не са там.

Това бяха копия, снети от някои стенописи в Рилския манастир. Те изобразяваха различни грехове, както и наказания на грешниците след смъртта. Изкуствоведи и експерти по естетика на хумора от времето на тоталитаризма им бяха отредили това странно място по една причина: множеството дяволи, изписани с голяма прилежност, с не особено богато изображение и с доста наивизъм. Съществата черни, рогасти, опашати, с огромни нокти, космати уши и колита. Грозни и страшни. Там, където се изобразяваха земните грехове, те бяха представени като подстрекатели и сътрудници на нечестивите, а там, където се показваха мъките на грешниците, същите тези дяволи бяха люти мъчители с копия, клещи и вили в ръце.

Този наивизъм

трябваше да изглежда не просто забавен и смешен. Явно изкуствоведите бяха видели в него някаква смяна на сериозността в примитивното мислене от миналото, която у модерния човек трябваше да се трансформира по един изтънчен интелектуален начин в източник на хумор.

Спомням си, че когато за първи път видях тези стенописи, ме побиха тръпки. Домът на хумора и сатира в Габрово се превърна в дом на страха. Наивизъмт никак не беше достатъчен, за да ме накара да се засмея. Защото, ако човек прескочеше няколко пласта предразсъдци, стигаше до сериозна смисъл. Зад уродливите, схематично нарисувани фигури, се разкриваше една безпощадна реалност: невидимият свят на демоните. Даваше се някакво понятие и за ужаса на вечното осъждане, за нестихващите мъки на ада, за безмилостните наказания на неразкаяните се грешници.

Свещеното Писание многократно споменава за падналите ангели, за низвергнатия светиосен Денинца, наречен сатана. Църковното предание също свидетелства за поднебесните духове на злобата и за техните човеконенавистни действия.

За духовната борба с помислите и страстите Църквата ни е оставила безценното богатство на светоотеческите творения, както и огромни натрупани опит. Нис не можем да кажем тук нищо по-добро и по-спасително.

Не би било излишно обаче, да се спрем на един проблем, който е относително по-нов. Изображенията на безплътните демонични сили в по-късното християнско изкуство, а

оттук и на образите, които хората са свикнали да приписват днес на дявола. В това отношение установяваме някои разминавания между съвременните представи и църковното учение. Откъде и откога се появяват по православните икони и стенописи тези картинки на звероподобни демони?

Оказва се, че

В древната иконография подобни изображения липсват

Византийските икони и църковни стенописи са удивително семпли и реал-

според начина, по който безплътните ангелски сили се явявали на пророци и светци в определени моменти от историята на спасението. Авраам например, посрещал в дома си трима млади пътници, преди да познае, че това всъщност е явление на ангели. Затова и в иконата на Авраамовото гостоприемство, символизираща Св. Троица, трите ангела са изобразени като юноши – така, както реално ги е виждал праведникът.

Жените мироносици видели до празния Гроб на Спасителя момък в бели,

жителите му се преобразят като служители на правдата“ (2 Кор. 11:14-15).

Злото няма собствена форма,

няма собствена физиономия, така както няма и собствено битие. Злото не е нищо друго освен опороченост, изкривеното добро. И дяволът не е създаден да бъде дявол. Той е създаден да бъде ангел – носител на Божията светлина. А е станал носител на мрака поради това, че сам е изкривил мисията си, обсебил е предназначението си и е отпаднал от Бога.

Затова и образите на злото всъщност са взаимствани от образите на доброто Божие творение, но обърнати в услуга на дявола.

Светите отци аскети, както е засвидетелствано в житията и в творенията им, разпознавали демоничните нападения не толкова в страховитни образи, но най-вече в прекрасни видения. Това те наричали духовна прелест.

Дяволът преиздава човешките слабости и приема вида на различен неща, които често сами по себе си са прекрасни.

В съзнанието на монасите например, той може да чертае образите на семейния уют – миловидни дечица и любещи съпруги, грижовни родители, верни приятели. И това може да се окаже средство на демоните да отклонят подвижника от неговото духовно призвание. Така мнозина прелестени са хвърляли рашата и напускали манастирите си.

Със същата шедроост лукавите духове могат да извикват в съзнанието и на благочестивия семесен човек образи от подвижническия живот: древни каменни манастири, прекрасни богослужения, песнопения и таман, аскетичен вид и сияние на светостта – само и само да отвлекат ума на човека, да го упоят с романтични видения, да го изкоренят от мястото на спасението му, определено от Бога. Резултатите са налице: неразбирателства в християнските семейства, „подвижничество“ на нездрава духовна основа, бягство от реалността, отхвърляне на житейския кръст, дори разводи поради „духовна ревност“.

Когато дяволът не постига успех с виденията на благочестието, тогава той прибегва до химерите на „сладкия“ грях.

И в това отношение е също с

примамливи образи:

пични лакомства и питиета, красиви жени, очарованието на мига, омаята от

славата и властта, могъществото на богатството.

Когато и това се окаже безсилно пред вървата вяра и истинското упование в Христа, може да дойдат и печалните образи: несигурно бъдеще, мизерия, бедност и трагедии, често пъти много по-страшни във въображението, отколкото в самата реалност. За мнозина и тези образи-превъплъщения на бесовете са се оказали причина за униние, отчаяние и отново – отпадане от Бога.

И едва някъде тук, в тази негативна гама на демоничните създания, се подреждат страховитните образи на дявола.

Някои аскети, изнурени в духовния подвиг, били подлагани на странични демонични нападения под вида на диви и безобразни хора или страшни зверове, от които търпели дори физически страдания. Това е засвидетелствано в светоотеческите жития.

Но

страхът е само едно от оръжията

на дявола – често пъти не първото, а по-скоро последното, след като са били изпробвани оръжията на прелестта и примамливите видения. Бесовете в крайна сметка използват страха, за да съкрушат чрез него любовта като първа и най-голяма Божия заповед. Апостолът казва: „В любовта страх няма, но съвършената любов пропъжда страха“ (1 Иоан. 4:18).

Какво се случва обаче с течение на времето в християнския свят?

В началото на второто хилядолетие средновековният Запад поради ереси и политически домогвания отпадна от единството на Църквата. Това поставя началото на неговия духовен упадък, на тежки изкривявания на православния духовен опит, натрупан до този момент. Започва едно абсурдно обръщане към древното езичество под християнски претекст.

В частност се изкривяват и представите за дявола. Определено начало в тези представи става именно страхът, но не страхът Божи, а страхът от смъртта и наказанията.

Вероятно от новозеизческите представи на християните, произхожда идеята, бесовете да се оприличават с митологични същества – сатири, панове, кентаври и пр. Влияние оказва и ужасът от чумните епидемии, когато смъртта, болестта и дяволът се наслагват в съзнанието на западния човек и приемат еднозначен образ – човешки скелет с коса.

При всички случаи тези представи, както и производните им изображения в западното изкуство през Средновековието, са

белег на същия духовен упадък

на раннокатолическия Запад, белег също и за тра-

гичния разрыв със светоотеческата традиция, за една подмяна на истинското църковно учение с измислици и митове на християнска основа, както и за буквализъм във възприемането на някои пасажии от Писанията.

Така например евангелското сравнение на благочестивите с кротки овци – стадо Христово, а на нечестивите с кози – непокорна тълпа от богоборци (вж. Мат. 25:33), може би е послужило да се измисли един от най-популярните образи на дявола – страшен козел с рога, брадичка, копита и червени очи.

Именно тези представи и изображения проникват частично

от средновековния Запад в православната иконография,

която след XVII в. също навлиза в своя упадъчен период. Въпреки че в повечето случаи тя все пак съхранява православния си облик, трябва да признаем, че допусква също и немалко неправославни примеси.

Едно странниче представя и съответно едностранчивите наивистични изображения на дявола, взаимствани от Запада, са един от примерите за това.

Разбира се, в случая като този с възрожденските фрески, ефектът може да бъде и положителен. Доброто духовно разположение, православната вяра и искреният копнеж по Бога могат лесно да пренебрегнат „смешния“ наивизъм и да се спрат на полезното и назидателното. Страшните рогасти черни фигури биха могли да предизвикат истински страх Божи и помислене на смъртния час, което е добрата основа на покаянието.

Все пак, днес светът е склонен по-скоро да се приемира на тези картинки. И тъй като модерният човек свързва дявола само с тях, налице е и самонадеяната идея, че дяволът вече е „отживялца“, детска приказка, мит.

А в същото време

оставаме слепи

пред красивите и примамливи образи, които демоните ни предлагат толкова по-щедро, колкото по-безкритични сме към тях. Тези образи се отличават с едно общо свойство: в тях няма и следа от наивизъм, те са изискани, „научни“, „авангардни“, изтънчени. И най-вече – нямат нищо общо с църковната вяра. Но това са новите образи и преобръщания на същите безплътни демони, опитващи се да склонят човека към същите древни греховни страсти – гордостта, егонизма, блудството, сребролюбие, чревоугодие...

На нас ни предстои днес да осъзнаем по-добре тези образи. Малко телствания ежедневно може да ни е от полза...

Ангела ВЕЛИЧКОВ

Стенописи от Рилския манастир

листични. Те изобразяват онова, „което сме видели и което сме пишали“ – човешката природа на възлюбения се Бог Слово Исус Христос. Наред с това виждаме и други исторически личности – Божията Майка, св. апостоли, мъченици и изповедниците на вярата, църковните йерарси и подвижници. Те придобили в себе си Божията благодат и свидетелствали за нея пред света.

Виждаме и исторически събития – Рождество Христово във Витлеем, Христовото разпятие на Голгота, светлото Възкресение според свидетелството на онези, които видели възкръсналия Господ.

Символиката в тази иконография е твърде бедна. Но древните иконографи знаели много добре какво правят. Хора с дълбока православна вяра, аскети и молитвеници, те били изцяло отдадени на мисията да свидетелстват в цветове и рисунък за спасителното Боговъплъщение. Но много от останалите Божествени откровения и тайни древните не само че не осмислявали да изобразяват, но считали за опасно дори да се говори за тях. Никой не дръзвал да рисува Бог Отец, например. Светите отци учели, че Божията същност остава непостижима за човешкия ум и всеки опит да се опише тя с думи или в багри бил кощунство.

Ако в древната иконопис присъстват изображения на ангели, то това е

одежд, който им благовестил възкресението на Господа. До днес иконографите рисуват ангела в иконите на Възкресение според тяхното описание.

Има описания и на висши ангелски чинове, за които било частично открито на човеште според мярата им да разберат неизречените божествени тайни. Св. прор. Иезекиил в небесното си видение различил светите херувими, а прор. Исая съзрявал небесните серафими.

Интересното обаче е, че Свещ. Писание не дава никакви еднозначни описания на явили се демони. В книгата на Иов сатана обикаля земята, говори с Бога, разбираме, че е умна сила, но за никакъв конкретен вид не става дума.

Когато дяволът изкушава Христа в пустинята, той също е дух, навявящ мисли, но не е описан в материален образ. Когато Спасителят изгонва легион бесове, самите те не са описани – предават се само думите им, изречени най-вероятно чрез устата на бесовете от тях бесовати.

В Псалтира демонските пълчища са изразени чрез обръщението на нечестивите, сборището на худителите, армията на вървожени нападатели. Но пак липсва пряко описание.

Св. ап. Павел обаче недвусмислено ни предупреждава: „...сам сатаната се преобразява в ангел на светлината, та затова не е голяма работа, ако и слу-

Кръстова Гора: история, святост... и камък за препъване

Манастирът „Св. Троица“

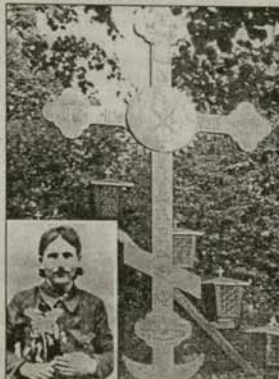
През последните години сред православните християни в нашата страна придобила широка известност манастирът „Св. Троица“ – Кръстова гора, като християнска светиня и място за поклонение. Започнаха да се организират поклоннически пътувания и днес тя е посещавана от огромен брой вярващи. За съжаление досега не е направено задълбочено изследване на тази православна светиня, а в момента това вече е невъзможно, тъй като след масовото строителство на връх Кръстов не могат да се направят археологически разкопки. Освен това голяма част от хората, които може да дадат някакви сведения, вече не са сред живите. В същото време в пресата се появяват много статии „за“ и „против“ Кръстова гора, а също и лескави брошури, пълни с взаимно отричащи се предания и разкази със съмнителна историческа и религиозна стойност.

До средата на XVII в. в Средните Родопи, макар и под османска власт, християнството процъфтявало. Имало множество църкви и манастири, свещеници и монаси, а в тогавашния Смолян (сегашното с. Смлян) се намирало седалището на Смолянската епископия и местното богословско училище.

От втората половина на XVII и през първата половина на XVIII век настъпил най-трудният период в историята на родопските християни. Втората масова ислямизация, която поставила на изпитание физическото оцеляване на християнското население в Средните Родопи. Ислямизирането започнало с унищожаването на епископията, богословското училище, епископската църква „Св. ап. Петър и Павел“ и убийството на последния Смолянски епископ св. Висарий Смолянски (29 юли 1670 г.). Всички църкви и манастири в Средните Родопи са разрушени, а свещениците и монасите избити. За християните настало време на духовен мрак и непростани гонения. В продължение на повече от 100 години те съхранявали своята православна вяра, въпреки унищожени храмове и липсата на свещеници. Кръстниците сами кръщавали новородените деца, а за причастяване се използвала богоявленска вода. Богослуженията-молитвени правила се ръководел от благочестив мирянин, избран от всички християни

даденото селище, т. нар. хорепископ. Извършвали се в затънати параклиси-земляни, параклиси външно приличащи на плевници или в някоя къща.

Едва в началото на XIX в., когато е премахнато кърджалийството, в Средните Родопи започват да пристигат светогорски монаси, преоблечени в арнауטים или турски дрехи. Мнозина от тях загиват мъченически. След изграждането на храмове в почти всички селища през 1838 г. пристига атонският Йеромонах Григорий – впоследствие почитан от населението като светец, а до краеведите наричан „родопския Паисий“. С малко прекъсване от три години той остава в Средните Родопи до 1872 г. Йеромонах Гри-

Металният кръст, подарен от цар Борис III и подполковник Величков, поставен през 1936 г. На малката снимка: Йордан Стойчев, зерски убит в Ловешкия лагер през 1960 г.

горий открива почти във всички населени места училища, в които дава образование на бедните свещеници, учители и родопски възрожденци.

В своите проповеди отец Григорий наричал Средните Родопи „Кръстогорие“ или „Кръстата гора“. Той непрестанно убеждавал християните, че няма от какво да се боят и тревожат, тъй като те живеят в Кръстатата гора, която се закрила от честния Кръст и Господ и св. Богородица ще ги пазят! Този факт е потвърден в записките на неговата ученичка Рада Казалиева и в историческите изследвания и статии на Христо Полконстантинов, Андрей Печилков, Петър Маринов, Стефан Барбов, Мария Манолова, Иван Ставриев, свещ. Константин Канев, свещ. Петър Станчев, Щилян Казалиев, Христо Гиневски.

В Средните Родопи е особено изразена почитта към

Кръста Христов. За това можем да съдим от факта, че и у мюсюлманите като насилствено ислямизирани християни, не се изличило силното благоговение пред кръста. Нещо повече, целият им живот минавал под неговия знак. С кръста те освещавали вода и лекували болните, благославяли млякото и хляба, погребвали с него починалите и др.

Христо Полконстантинов (1858-1894 г.), чийто баща свещ. Константинос е един от най-революционните ученици на йеромонах Григорий, пояснява, че названието на Средните Родопи „Кръстогорие“ и „Кръстата гора“ е свързано с връх Кръстов.

Няма никакво съмнение, че на този родопски връх е съществувал манастир, разрушен по време на масовата ислямизация. Затова ясно говорят запазените зидове, обработени камъни, разкритите основи на старата църква, камъни със следи по тях от свещи, а също и намерените в земята кръстовете от бигор. Археологът Камен Колев, посетил това място през януари 1986 г., пише за връх Кръстов и манастира: „Интересен обект е връх Кръстов, обявен в много предания и легенди... Някои археологически данни – слаби следи от мегалитен строеж в северната част на източното възвишение, ни дават основание да допуснем, че върхът е бил укрепен или пък старият манастир, който се издигал тук, е имал някакви укрепени пунктове за отбрана.“

Трябва да се отбележи, че върху руините на почти всички църкви и манастири впоследствие родопските християни издигнали скромни параклиси, които се посещавали от тях предимно на хравомите им празници. На връх Кръстов, въпреки че не е било възобновено нищо, напомуващо за разрушения манастир, защото всички околени села били ислямизирани, а и самият връх бил собственост на мюсюлмани, поклоненията не престанали. Нещо повече, макар че Кръстова гора остава след 1878 г. в пределите на Източна Румелия и след 1885 г. в границите на България, а Смолянско под османска власт, поклонниците, рискувайки живота си, преминавали границата и въпреки трудностите достигали до връх Кръстов. Потокът от поклонници към Кръстова гора се прекратил едва през Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война.

Мария Спасова Манолова е единственият човек, дръзнал да направи някакво сериозно проучване за Кръстова гора. Тя е една неубедителна личност, чийто живот представлява безкървно мъченичество за православната вяра. След завършването на славянска филология в СУ „Св. Климент Охридски“ работи като учителка по български език и литература, но през 1952 г. е уловена заради религиозните си убеждения. Цели 17 години не ѝ е позволено да работи по същата причина, въпреки малкия брой на хора с висше образование по това време в Средните Родопи. Едва през 1969 г. е назначена на работа в Историческия музей в гр. Смолян, а по-късно в Окръжния държавен архив.

Православните християни от Смолянска област няма да забравят нейния непрестанен труд за изкореняването на всички секти и лъжечуления в този край. Мнозина все още пазят писаните от нея и безматрично разпространявани материали, разобличаващи различни суеверия, сектантски лъжечуления и пропаганда. Като изследовател-краевед Мария Манолова прави проучване с научна стойност, в което внимателно издирва и критично обработва всички известни материали за Кръстова гора. За целта тя предприема 10 пътувания до връх Кръстов и околностите му, където провежда много проучвания и анкети. В настоящата статия изследването на Мария Манолова е използвано като основен източник.

Преганеието

През 1933 г. в село Борово пристигнал Йордан Стойчев Дрянов. Той е роден в село Ковачевица, Гошеделчевско, и още от детинство се отличавал с голяма религиозност. Йордан се отказал от светски изгоди и земно благополучие, бил беден, извънредно скромен и честен човек, готов да понася всякакви унижения заради Христа. Понякога се държал странно и непонятно за околните, сякаш юродствал. Йорданчо, както го наричали всички, понякога получавал видения. За едно от тях – явяването на кръст на небето – известно цар Борис III, с когото се познавал лично.

След една нощ, прекарана на връх Кръстов, му била открита историята на мястото. На този връх се издигал голям манастир, в който се пазела чистица от Кръста Господен. Преди това тази чистица, която била прикрепена към кръст или от нея бил направен кръст, се съхранявала в Истанбул в султанската съкровищница. Но руският цар (не се сочи името му) научил за това и изпратил пратеници с богати дарове за султана, като им доръчал: „Като поиска султани и той да ви даде подаръци за мене, вие му кажете, че вадият цар не иска ни-

що друго, освен дървения кръст, който е научил, че се пази в съкровищницата ви.“ Пратениците изпели поруката на царя и султани им дал искания кръст. Но майката на султана, като научила за това, му рекла: „Какво си направил? Знаеш ли, че този кръст крепише властта и силата ти? Пусни потера да хванат пратениците и си го вземи.“ Султаниът изпратил хора, но те не могли да хванат пратениците, защото, като узнали, че ги търсят, не се върнали по пътя, по който дошли, а се отпразнили към Средните Родопи. В манастира на връх Кръстов русите предали на монасиете кръста и заминали за Русия, като мислели, може би, по-късно да дойдат и да го вземат. Но не след дълго манастирът бил нападнат от турците и разрушен до основи, а монасите избити. Те успели обаче да скрият кръста в подземното манастирско скривалище. Йорданчо съобщил още, че му било казано да направи и постави висок метален кръст в знак на това, че там има чистица от Кръста Господен.

След случилото се в Борово Йордан Стойчев отново се явил при цар Борис III и му разказал всичко. По това време при царя се намирал запасният подполковник Величков, който заявил, че на него Бог му отк-

рил как трябва да изглежда металният кръст и къде да бъде отлят. Така било решено да се отлее 66-килограмов кръст, като разходите по изработването му били поделени между цар Борис III и подполковник Величков.

На 1 май 1936 г. металният кръст е донесен от Йорданчо и подполковник Величков на връх Кръстов, където в присъствието на цялото село Борово е бетониран на източното възвишение на върха и осветен от свещеник Петър Величков Кошелев. В края на вдовостата на мечето със светелна вода качнало бяло гълъбче, което след това литнало към западното възвишение на връх Кръстов. Йордан Стойчев посочил гълъба и казал на хората да го последват, защото той ще им покаже къде се е намирало старото манастирско азисмо. Гълъбът качнал на една скала, в долната част на която след разчистването на натрупаните камъни близнала вода.

Йордан Стойчев изчезва и около 1960 г. мъченически умира в Ловешкия лагер, като жив и закован до главата в пръст. Животът му остава непроучен и около него продължават да съществуват много неясноти и загадки.

Историческа гостоверност

О историческа гледна точка видението на Йордан Стойчев може в основата си част да се приеме за достоверно по следните причини:

1. Археологическите находки доказват, че на връх Кръстов е съществувал православен манастир.
2. За съществуването на чистица от Кръста Господен в Константинопол, която се е пазела в императорската съкровищница ясно свидетелстват житията на светите и църковното предание. Възможно е след падането на града под османска власт заедно с богатствата на византийските императори и тя да е попаднала в ръцете на османските султани.
3. Една част от византийската аристокрация отива в Русия след унищожаването на Византийската империя, като дори московският княз Иван III Василиевич се жени за племенницата София на последния византийски император Палеолог. От тях и техните потомци руските царе са могли да научат

за съществуването на чистица от Кръста Господен в султанската съкровищница (или поне да предположат, че според историята такава).

4. Според история Никола Станев до 1677 г. руските царе редовно изпращали на падишаха в Истанбул богати самурени кожуси и други скъпоценни подаръци, за да печелят приятелството му. При едно такова изпращане на подаръци напълно възможно е да е поискана чистицата от Кръста Христов.
5. В повечето случаи жените на османските султани са били християнки или бивши такива. За това не е чудно майката на султана да е знаела за силата на кръста и дори да го почитала.
6. Съществуващите от стотици години предания сред местното население и атонските монаси, че в Средните Родопи има чистица от Честния Кръст, а също така названието на връх Кръстов и огромната почит към него.

В ново време: развинути и проблеми

През 1956 г., по поръчка на настоятелството при църквата „Рождество Богородично“ – с. Борово, майсторите: Костадин Димитров Грибачев, Петър Райчев Жекин, Панайот Райчев Жекин и Димитър Стоев Данчев, с помощта на всички вярващи от селото построяват параклиси „Св. Троица“ върху част от запазените основи на старата манастирска църква, разположени на западното възвишение на връх Кръстов. За целта преди посочената година църковното настоятелство закупило мястото от собственика му мюсюлманина Расим Гуглев от село Мостово, а за строежа използвали деланите камъни от разрушената стара църква и останалите манастирски сгради. Същата година изградил и двустайно помещение до църквата за подолон на поклонниците. Параклисите е осветен от епископ Стефан (впоследствие Великотърновски митрополит) през 1958 г.

По-късно Кръстова гора е включена в пределите на лев-

ното стопанство „Кормисош“ към лонната резиденция на Тодор Живков при село Белица. Продължителните протести от страна на група православни християни начело с Петър Тодоров от гр. Смолян се увенчават с успех и на Кръстова гора е назначен свещеник – отец Васил Стефанов Аринишки, е утвърдено настоятелство. Напълно свободно обаче православните християни започнаха да посещават връх Кръстов едва след 10 ноември 1989 г. През есента на 1995 г., в присъствието на Негово Светейшество патриарх Максим и голяма част от синодалните архиереи, Пловдивският митрополит Арсений освети новопостроената църква на Кръстова гора „Покров на Пресвета Богородица“.

Много жалко е обаче, че такава светиня като манастира „Св. Троица“ – Кръстова гора, вместо да просвещава душите на идващите поклонници със светлината на светото Православие, се превърна в камък за препъване на мнозина немощни

във вярата. Какво ли би се на съричнал да върши или да върва един немощен във вярата, като види неизбояните суеверия, заблуди и лъжечуления, разпространявани сред поклонниците на Кръстова гора! Разбира се, никой не може да ограничи насила достъпа на екстрасенси, добросъмирания и други хора, подвластни на болна мистика, но поне чрез добре подбрани проповеди може да се предпазват душиите на притягиващите поклонници от заразата на техните лъжечуления. Т. нар. манастирска управа би трябвало да премахне от територията на „Кръстова гора“ всякакви „свещени дървета“ или „дървета на живота“ (на които екстрасенси учат хората да се поклонят и да се промушват през клоните им), а не да изграждат стълбички и да утесняват достъпа до тях. Да не говорим пък за хилядите и разнасящата се от сакризма на територията на манастира в определени от Църквата за пост петнични дни!

Страхове от свършека

Из книгата „Антихристът“ на о. Михаил

Старецът Паисий казваше: Въпреки че има такива данни (че се подготвя идването на антихриста – бел. пр.), аз никога не говоря за това, защото хората само чакат повод да се изпълнят със страхове и тревоги – неща, които не ги водят към Христа. Затова и ти не пораждай такива състояния сред горките човещи. Стига им злота на деня. Не ги обременявай и ти със своите тревоги. Понякога чувам за светогорски манастири, които излизат в света и говорят за антихриста и разбухват хората. Несмислени неща. Както тези дни, отец едикой си (става дума за известен светогорски монах) отишъл в Солун и проектирал в киното диапозитиви с доказателства за присъствието на антихриста. Разстроили се хората.

О.М. Скоро минах през манастира Есфигмен и когато излизаме от вечерята, пристигнаха двама поклонници, които бяха познати на стареца Евтимий. Единият носеше макарони, а другият една кутия сок. Това веднага наелектризира атмосферата и всички монаси се събраха, сякаш ставаше дума за нещо много сериозно. Старецът гледаше внимателно макароните и сока. Един монах му помогна, викайки: „Ето го! Ето го!“ и посочи нещо върху опаковката. Беше маркировката на продукта. И тогава старецът отсече решението: „На обдука!“

Посетителите изненадано попитаха за причината. И той им обясни: „Защото на всички опаковани стоки е сложена маркировка с три дънки вилни – две в края и една в средата. То-

ва са трите шестци, които се опитват лукаво да ни сложат привържениците на антихриста. Казвал съм ви много пъти да носите в манастира само насипни продукти. Мога да ви дам адресите на складове за такива стоки.“

Когато отивахме към игуменарицата, той ми обясни: „Тук, отец Михаил, не ядем нищо опаковано. Само в насипно състояние, за да не се омърсин с чистото ббб.“ Аз се усмихнах. „Ами, ако чувалят, в кой-то са насипните макарони или оризът, има отгоре картонче със същия знак? Защото съм го виждал неведнъж – всички чували имат етикет с маркировка в горната част.“

Игуменът тревожно ме погледна, видимо уплашен. Съжалих го. „Но вашите, продължих, сигурно ямат

такива етикети!“ „Да, да, точно така, отец Михаил, нашите ямат такива етикети!“

Старецът Паисий слушаше усмихнат и направи едно много важно пояснение:

– Когато дойде антихристът, той няма да се опита с измама и тайно да сложи на хората трите шестци. Антихристът ще с оръдие на сатаната, а сатаната не признава никаква свобода или човешки права. Когато вземе властта от Христа, ще се наложи като тиранин – най-зловещият от всички, които човечеството е познало досега. Ще поиска да го признаеш за бог и да му се поклониш. Няма да го интересува дали искаш или дали си съгласен. Всичко ще се изпълни със страх и насилие, защото дяволът ще поиска

Този знак днес хвърля в ужас много християни

лично и осъзнато да се отрече от Христа и да приеме негов.

Няма да се задоволи с неутралност и няма да има измъкване. Или го приемаш и се лишаваш от благодатта, или го отхвърляш и биваш изолиран с всички последници, описани в Апокалипсиса. А именно – няма да можеш да купуваш и продаваш нищо, защото няма да имаш знака на антихриста.

– И какво ще стане с тези хора? – попитах стареца. – Ще умрат от глад ли?

– Е, уважаем, не чак толкова... Ще имат хората хляба си, брашно и плодо-

ве... Горко обаче на тези, които са свикнали на богати трапези. На тях няма да им стига единият хляб и изборът им ще е труден. Тъй като разглезени и свикнали на удобства християни са измислили идеологията на криптохристиянството, мисля трябва да е ясно, че такава възможност тогава няма да има. Ще се сбъдне това, което казва Христос в Евангелието: „Или ме изповядваш пред господарите на този свят и те приемам в Царството Ми, или се отричаш от Мен и аз те отхвърлям.“

Превод

З. КАРАВЪЛЧЕВА

Ретро

Крайът на света в началото на века

Лъжеученията за идването на антихриста и края на света не са от вчера. Те занимават християните още от първите векове на християнството, като особено се засилват в края на всяко столетие и хилядолетие. Техни разпространители стават предимно благочестиви миряни, които свободно тълкуват свързани с този въпрос текстове от Свещ. Писание.

Предложеният текст е преводът към българското издание на излязлата за първи път през 1794 г. книга „Антихриста и числото 666“ от Рязански и Муромски митрополит Стефан, насочена срещу „руските по онова време еретици, които подобно на нашите в сегашно време (благ. издание е от 1928 г.), сеели смут в душите на православните руси със своето лъжливо разбиране на Свещ. Писание и невярно учение по въпроса“. На същото ставаме свидетели днес в края на двадесети век.

Автор на предговора и издателя на книгата е тогавашният Левкийски епископ Варлаам, изумлен на св. Рилска обител.

Въпросът за явяването на Антихриста, края на света и личието, които ще станат преди това, интересувал вярващите от самото начало на поява на християнството. Думите на Свещ. Писание по този въпрос всякак са били тълкувани от разни еретици и разколници, въпреки истинското им разбиране и тълкуване от Църквата, единичка носителка на правилното разбиране и тълкуване на Свещ. Писание.

В сегашно време сред нашия народ са пълзяли отново еретици и разкол-

ници. По въпроса за явяването на антихриста и края на света те сеят своето лъжливо учение и немалко смущават народа. Има и немалко техни книжки, едни от други по-лъжливи и по-далеч от истината, изпълнени с големи заблуждения. Ето защо, съетохме за нужно да издадем на български настоящата книга и да я поднесем на православния българин, за да го предпазим от влиянието на еретическите учения по въпроса. [...]

Да се разсъждава за края на света, може да бъде много полезно за човека, но може да бъде и много вредно, подобно на остър нож...

Ако някой започне да мисли за края на света, веднага му се явяват мисли за края на неговия живот, за Страшния съд, който ще стане при този край, за вечните мъки на грешните и вечната награда на добрите. Подобни мисли за края на човешкия живот са много полезни и добри за човека. Така мислел за края на живота си царстващият пророк Давид, като казал: „Кажи ми, Господи, моя край, и какво е числото на моите дни, за да знам, какъв е векът ми“ (Пс. 38:5).

Да мислим за края на живота си Сам Дух Свети ни заповядва в книгата на Исусу Сирахов: „Във всички си работи помни за твоя край и во веки не ще съгрешаваш!“ (Сир. 7:39).

Но ако някой, мислейки за края на света, поиска да познае неизвестните и от начало скрити тайни, които при края на света ще се изпълнят, и със своето празно мъдруване се опита да ги открива и без да има ключа на разбирането, отваря и влиза в покритата със занеса скиния, която скиния е достъпна

само за Архиепископа на бъдещите блага – мъдруването на такъв човек за края на света е твърде несползливо, направо грях... Тайните Господни са скрити. Те са книга на небесния Цар, запечатана със седем печата. За нея св. ап. Йоан говори така: „И никой не можеше, нито на небето, нито на земята, нито под земята да разгърне книгата, нито да я гледа. И един от старците ми рече: не плачи; ето, лъвет, който е от Иудиното коляно, коренът Давидов, победи и може да разгърне книгата и да си земе седемте ѝ печата“ (Откр. 5:3, 5).

Св. Андрей Кесарийски тълкува така: „Нито ангелите, нито човешките, които са в плът, нито излезлите от плът свети можах да достигнат известното знание за Божествените съдбини.“

Сегашен пък се намират някои, които са в плът и които следмолчатната книга с богопротивна дързост разпечатват и разтварят, и което е писано вътре и е не само непонятно за разума, но и неспособно, както говори св. Андрей, гадат и разни измислици за него съчиняват.

Новите лъжеучители се издигат по-високо от творенията, хвърчат като денница по-високо от небесата, а недостижимите дълбочини на Божественния Дух изпитват с дързост и със своя глупав ум искат да изследват пророческите и апокалиптичските тайни. Те говорят различни глупости за идването на истинския антихрист, като мислят и учат хората, че той вече е дошъл в света. Неговото име и числото на звъра – 666 – те по различни начини пишат, изброяват годините по родословието от

св. ап. Лука и така оправдават своето лъжливо учение. За св. Църква, която е основана от Христа върху камъка на православно изповедание, те казват, че ще бъде победена от портите дяволи. С такива и още други неистинни обиди те унижават и ругаят нас, възродените синове на майката Църква. И ако наши врагове ни ругаеха, езичници или други безбожници, ние щяхме да претърпим. Но това правят нашите домашни врагове, които доскоро бяха единодушни с нас, наши братя, които заедно с нас се наслаждаваха от духовната храна и ходеха в храма. [...]

Такива причинители на разни мълни, които разкъсват Христовата риза и са по-люти от скорпиони, гризат тялото на Църквата, бълват тежки хули и ругатни срещу нея, за идването на антихриста. Те от своята глупост сеят клевети и с много други клевети армията на живия Бог клеветят. Такива не само не трябва да се слушат, но не трябва и да се отговаря на тяхното безумие. Дух Свети в Притчи Соломонови говори: „Не отговаряй на глупецата според глупостта му, за да не се помисли за мъдър“ (Притч. 26:4).

Нека въпреки това бъде за чест и похвала на Господа Бога, Който ни наказва със Своя праведен съд и Който допуска такива смущения за Своята църква, та в тях да кали Своите избраници, докато станат достойни за Него. Той няма да допусне на Своя църковен кораб, който се носи между толкова големи вълни и от бури се люлее, да потъне, но по Своите неизмерими добрини, него и намиращите се в него ще настани в пристанището на Своето желание.

И рече старецът...

За магиите и проклятието

Старецът Паисий Атонски разговаря с духовните си чедра.

– Отец, много хора мислят, че са им направили магия. Действат ли магиите?

– Ако човек има покаяние и се изповядва, не действат. За да действат, човек трябва по някакъв начин да е разрешил това. Ще е онеправдал някого, ще се е подгизрал с някого и т.н. Тогава ще трябва да се покае, да поиска прошка, да се изповяда и да поправи това, което е извършил. Защото иначе и всичките свещеници да се съберат и да му четат молитви, няма да се развали магията. Но и да не са му направили магия, само въздушката на наранената душа е достатъчна, за да го измъчва.

– Отец, а действат ли проклятията?

– Проклятието действат, когато е налице някаква неправда. Ако някой, например, се подгизрал с някоя измъчена жена или ѝ причинил зло, и страдалницата го прокълне, тогава – отице, замина родът му... С други думи, когато извърши зло на някого и той ме прокълне, тогава клетвите му действат. Бог допуска да действат, както допуска, например, някой да убие друг човек. Когато обаче не е извършена никаква неправда, тогава проклятието се връща върху този, който го е изрекъл.

– Как се освобождава човек от проклятието?

– С покаяние и изповед. Имам предвид много случаи – хора, които се измъчвали от нечия клетва, щом осъзнавали, че са ѝ прокълели, защото са съгрешили, се разкайвали, изповядвали се и се оправдали. Ако този, който е бил виновен, си каже: „Господи, направих това и това, прости ми...“ и се изповяда с бола и искреност, тогава Господ ще му прости. Той е Господ.

– А само този ли се наказва, който понася клетвата си и този, който я изрича?

– Този, който понася клетвата, се измъчва само в този живот. Този обаче, който е кълнал някого, ще се мъчи и в този, и в онзи живот, защото ще бъде наказан от Бога като престъпник, ако не се покае и не се изповяда. Защото, добре, някой може и да те оскърби, ти обаче с клетвата си срещу него е все едно да вземеш пистолет и да го убиеш. С кое право вършиш това? Какво и да ти е направил гряхът, ти нямаш правото да го убиеш. За да кълнеш, означава, че имаш злоба в душата си.

Превод

Златина ИВАНОВА

ВЯРА, ЦЪРКВА, ОБЩЕСТВО

Гледане на карти, живот на карта

Картите за игра се появяват още в далечното минало и сведенията за произхода им са свързани повече с митологията, отколкото с реални събития. Преданието говори, че жреците в древен Египет предвидили неговото разрушаване. Те се събрали на съвет и решили да предадат на поколенията своите мистически знания. За да са сигурни в успеха на замисъла си, те използвали всички човешки породи, считайки ги за неотменна част от човешкия род, и ги кодирали в картите за игра, които до днес се използват в хазартна цел и за гадаене.

Картите, наричани Таро или Тарот, били донесени в Европа от циганкатунари, които твърдели, че са преселници от Египет. Карти, подобни на Таро, имало и в Индия. По-късно, в средата на 16 в., в европейските кралски дворове се появило едно ново развлечение – играта на карти, в основата на която била колодата Таро.

Колодата се състои от 52 карти и два жокера. Ако се махнат жокерите и картите от две до шест, ще се получи колодата, която използват гадателките. Пълната колода на ниганското Таро съдържа 78 карти. В превод от древноегипетски думата Таро означава „пътят на кралиците“. А какво представлява играта на карти – система от гадания или система за предаване на тайнствени знания?

Очевидно и едно, и другото. Таро е един вид ключ, който с помощта на тайнствена символика води до съприкосновение

със скрития, за мнозина неосъзнаваем, но несъмнено пагубен за душата, свят на падналите духове.

Св. Игнатий Брячанinov учи, че „падналите духове са слезли от висо-

тата на духовното си достойнство; те са изпаднали в плътското мъдруване повече, отколкото човешките. Хората имат възможност да преминават от плътското мъдруване към духовно, докато падналите духове са лишени от тази възможност“.

Хората не са подложени толкова силно на влиянието на плътското мъдруване, защото в тях естествено добро не е унищожено, както това е станало при падналите духове. У хората доброто е смесено със злото, а в падналите духове действа само злото. Демоните не могат да направят нищо на Твореца, който е всемогъщ Бог и е недосегаем от въздействието на тварите. Затова те са насочили цялата си злоба към човека, който е образ Божий и знаеяки, че Господ обича Своето творение, се стремят колкото се може повече да навредят на обекта на Неговата любов.

Св. апостол Павел казва: „... сам сатаната се пре-

образява в ангел на светлината, та затова не е голяма работа, ако и служителите му се преобразят като служители на правдата; но техният край ще бъде според делата им“

Падналите духове до своето отпадане от Бога са били посветени в различни степени в тайните на Битието. Имайки и запазвайки това знание, демоните се опитват да подчинят човека, привличайки го чрез разкриване на някои тайни. Научавайки ги, той получава силата и възможността да въздейства на другите хора, при което обаче става пълен роб на падналите нечисти духове.

И така, всеки път, когато някой се намира между доброто и злото и прави своя избор, той избира и своя помощник: или Бога, или падналият дух, т.е. окончателният избор винаги остава за човека.

В заключението трябва да отбележим, че от самото начало на света се води борбата на падналите духове с човешкия род. Стратегията и тактиката на битката са съобразени с условията на времето. В арсенала на демоните въздействат астрологията, алхимията, картите Таро, реформаторите и разколниците на Църквата Христова.

Правилният начин за действие на православния християнин към всичко това ни е показал Исус Христос. Когато и Той бил подложен на изкушение от сатаната, Той му отговорил: „Махни се от Менс, сатана! защото писано е: „Господу, Богу твоему, ще се поклоним и Нему одному ще служим“ (Мат. 4:10).

Протоерей Михаил БЕКЕТОВ
От книгата: „Православие. Еретики. Черна магия“
Превод със съкращения: Полина ГЕОРГИЕВА

Свещ. Писание за магиите и астрологията

В Мойсеевото Петокнижие откриваме забрана за подобни занимания, като наказанието е смърт: „Не се обръщайте към оня, който извикват мъртъвци, и при магьосници не ходете, и не се оставяйте да ви окскервят... И ако някоя душа се обърне към оня, който извикват мъртъвци, и към магьосници, за да ги последва в блудството им, аз ще обърна лицето Си против оная душа и ще я изтрия измежду народа ѝ“ (Лев.19:31;20:6).

Във Второзаконие четем строгото предупреждение на Господ: „Не бива да се намира у тебе (макъв), който прекърва сина си или дъщеря си през огън, прегсказвач, гагатец, вражач, магьосник, омайник, и не който извиква духове, ни въшебник, нито който пита мъртъви; защото всеки, който върши това, е знушен пред Господа, и тъкмо поради тия знусотии Господ, Бог твои, ги изгонва отпреде ти“ (Второзаконие 18:10-12).

Пророк Исаия, прегричайки гибелта на Вавилон поради нечестие и гибелно занимание с магия и астрология, с ирония говори от името на Господ: „Стой си прочее с твоите мази и с многото си вражди, с които си се занимавала от младини: може би – ще си помогнеш, може би – ще устоиш. Ти си уморена от многото си кроежи; нека излязат ония, които наблюдават небесата, звездобройци и прегсказвачи по новолуния, и да те спасят от онова, щя трябва да се случи. Ето, те са като слама: огън ги изгори; не избавиха душата си от пламяка“ (Исаия 47:12-14).

В Новия Завет ясно се вижда непримиримото отношение към всички видове чародейства. Апостол Павел изгонва нечистия дух от прорицател, макар че той извествявал истина, говорейки за апостолите, че те са раби на Всевишния Бог, които извествяват пътя на спасението. Но апостолът дал пример за отношение към демоните, дори когато истинно говорят. В книга Деяния на светите апостоли четем: „А мнозина от ония, които правеха мази, като събраха кините си, горяха ги пред всички“ (Деян. 19:19). По този начин е засвидетелствана несъвместимостта на вярата в Христа и чернокижешото.

В Номоканона е казано предельно ясно: „Който ходят при вълхви или самите се занимават с това, или гаяят по звездице, шест години да не се причастяват според 1 правило на Труския събор и 80 правило на Василий Велики, а ако свещеник върши нещо подобно, да се низвергне.“

Подготви Мария ИВАНОВА

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ • СВ. СИНОД • СИНОДАЛНО ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

1. Богослужбена прослава на преподобния наш отец Димитрий Басарбовски
Цена: 1,50 лв.

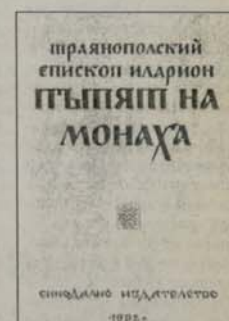
2. Схигуменция Мария Макарлопски епископ Гавриил
Цена: 1,60 лв.

3. Завещания от векове Траянополски епископ Иларион
Цена: 2,00 лв.

4. Молитвеник за деца и родители
Синодално издателство
Цена: 2,00 лв.

5. Пътят на монаха Троянополски епископ Иларион
Цена: 1,25 лв.

в „Църковен вестник“, бр. 18, 1-15 октомври 2000 г.

ТАЛОН ЗА ЗАЯВКА

Посочете номера и броя на избраните книги: .....

Им..... Презиме.....

Фамилия.....

гр./с..... п. код... обл.....

ж.к./ул..... №... бл... вх... ап..... тел: .....

(Моля, потвърждайте четливо с печатни букви!)

Освен цената на избраните книги читателите заплащат и пощенските разходи: за 1-2 книги - 1,00 лв.; 3-4 - 1,20 лв.; 5 до 8 - 1,40 лв.; 9 до 15 - 2,00 лв.; 16 до 20 - 2,50 лв.; 21 до 24 - 3,30 лв.; 25 до 32 - 4,00 лв.

Начин на плащане чрез пощенски запис

Моля, изписвайте четливо пълния адрес на Синодално издателство:

София 1090, ул. "Оборище" № 4

Изпращайте на адреса на издателството попълнения талон за заявка с приложена квитанция от пощенския запис.

Редакцията не носи отговорност за пари, изпратени в плък.

Из християнската история на гр. Пловдив

Продължение от бр. 17

Пловдив влезнал в пределите на Второто българско царство при цар Иван Асен II (1218-1242). Той напълно възстановил и укрепил разрушения през 1206 г. от Калоян град, като построил и няколко църкви. От този период е църквата „Св. Петка“, съществувала до идването на турците, които през 1451 г. издигнали на нейно място действащата и днес „Джумая“ (Петляна) джамия. По известна е обаче Богородичната църква на Асеновата крепост.

Другият български цар, с когото е свързано името на града, е Иван Александър (1331-1371). Според преданието днешната катедрала „Успение Богородично“ е строена върху основите на храм от негово време.

От този средновековен период са известни имената на някои митрополити. Това са Василий I (поч. вероятно в края на XI в.), Евстатий Никейски, поставен от император Александър I Комнин, светилствал от 1115 до 1156 г., Теодор, Василий II (1166-1170), Ефимиян, заемал митрополитската катедрала в края на XII – началото на XIII в., Дамиян, свидетел на превземането на Пловдив от ордите на Лала Шахин през 1364 г. През 1307 г., още като монах, Дамиян оставил препис на богато украсено с миниатюри Евангелие. Той създал да запази града и неговото население от изтребление, но по-късно, когато започнали междуособици между синовете на султана Баязид Светкавичката, бил убит, а тялото му изхвърлено извън стените на града. Сведения за мъченическата смърт на митрополита дава Константин Костенечки.

Османското владичество поставя началото на упадък на Пловдив, период продължил до XVII в. Строили се малко църкви, а някои от тях били превръщани в джамии. Пловдивската митрополия станала част от Цариградската патриаршия. През този период силно намаляло не само българското, а въобще християнското население на града. Когато немският богослов и пътешественик от Тюбинген Стефан Герлах минава през Пловдив, наричан от турците Филибе, отбелязва в дневника си, че в града имало само 250 християнски къщи. Останалото население било турско. Стефан Герлах дава първите сведения за митрополитския храм

„Св. Марина“, като пише, че това бил главният храм на града и седелище на митрополита.

Интересна е личността на митрополит Дионисий, наследил убийствата от турците Дамиян. Роден в Пелопонес, той бил митрополит на Пловдив от 1450 до 1473 г., след което е избран за Цариградски патриарх. Известен е и като ученик на св. Марк Ефески. Още един Пловдивски митрополит по-късно станал Цариградски патриарх – Теодит, заемал митрополитската катедрала в Пловдив от 1578 до 1585 г. Станал патриарх под името Теодит II.

XVII в. бележи нов разцвет в историята на Пловдив. В града се завършат напусналите го при превземането му от турците стари български и гръцки родове, заселват се цели фамилии от подбалканските градчета и се установяват преселници – гърци, арменци, сърби и румънци. Пловдив придобива нов облик. От важен военностратегически пункт се превръща в голям търговски град. Постепенно християнското население получава превес над турско и през XVIII и XIX в. се наблюдава засилено възстановяване и изграждане на нови храмове и манастири.

Началото на този възрожденски процес е свързано с един печален момент. Пловдивският митрополит Гавриил (1640-1672) наклеветил българите в града пред великия везир Мехмед Кюпрюли (1656-1661), че подготвят бунт. По заповед на везира били опожарени 218 църкви и 33 манастира, а едно родопско село напълнено било помохамеданчено. Предполага се, че това е днешното село Брезе.

Най-старата църква от този период е пазарджишката църква „Успение Богородично“, изградена през 1708 г. Всички запазени и действащи днес църкви в Пловдив са възстановени през XIX в. Периодът е впечатлятелен, че някои от тях са скрити зад дебели зидове, останали от времето, когато специална наредба на турската власт определяла църквите в града да не се виждат от улицата, за да не се смущава турското население. Такава църква са „Св. Константин и Елена“ и „Св. Неделя“ от 1832 г. и църквата „Св. Димитър“ от 1844 г. От последната година е и катедралният храм „Успение Богородично“. През 1850 г. е издигнат отново храмът „Св. Петка стара“. Преданието разказва, че

преди това на същото място благочестива християнка намерила икона на св.

Петка. Четири години по-късно, през 1854 г. е възстановена митрополитската църква „Св. Марина“. През 1873 г. е изграден и нов храм „Св. Георги“, тъй като старият пострадал частично по време на неколкотодневни боеве за Пловдив през януари 1878 г. Всички църкви били изградени с киторовство и труда на християнското население в Пловдив. Изключително будно, част от него произхождало от копирещи родове, то не останало равнодушно и към започналата борба за българска църковна независимост.

Нейното начало в Пловдив е поставено през 1850 г., когато за Пловдивски митрополит е поставен Хрисант, роден на о. Лесбос, противник на всичко българско. До идването му богослужението в пловдивските църкви се е редувало на български и на гръцки. Но веднага след заемането на митрополитската катедрала Хрисант наредил тя едно „Господи помилуй!“ да не се казва на български. Освен това по негово нареждане славянските надписи в църквите били замесени с гръцки.

На 4 декември 1859 г., по време на неделно богослужение в катедралния храм „Успение Богородично“, където се черкували заможените българи, едно момче прочело Апостола на родния си български език. Избухнал конфликт между богомолците българи и гърци. За да преустанови раздора, Вселенската патриаршия наредила богослужението в катедралния храм и в „Св. Димитър“ да се редуват на гръцки и на български език.

Приемник на Пловдивски митрополит Хрисант станал роденият в Албания гръцк Пансий. Той не само бил съпричастен на българската кауза, но впоследствие станал и ревностен неин защитник. На 12 март 1861 г., Неделя Православна, митрополит Пансий по примера на Иларион Макарински не споменал името на Цариградската духовна семи-

нария. По инициатива на митрополита в Пловдив е създаден клон на Червения кръст и са основани различни благотворителни и културни дружества. Развива се голяма издателска дейност. През 1930 г. започва да излиза издаването от епархийския съвет списание „Братско слово“, което по-късно се добива със собствена печатница. Като приложение към него започват да излизат и списанията „Духовна нива“, „Християнче“, „Календар“ и „Религиозна популярна библиотека“. Самият митрополит Максим се изявява и като автор. Особено ценни за богословие са неговите „Автобиография“ и „Апологетически беседи“. През 1928 г.,

Конфликтите между българи и гърци в Пловдив продължили до 1907 г., когато и последният гръцки свещеник, престарелият иконом Василий Баятоглу, напуснал града.

Митрополит Панарет заема Пловдивската митрополитска катедрала от 1872 до 1891 г. След което до 1906 г. неговото място заема Охридският архиепископ Натанаил.

Нова страница се отваря с идването на митрополитската катедрала на митрополит Максим (1906-1938). Той бил роден в троянското село Орешак. Монашеският му живот започнал в Троянския манастир, където отдаден на Бога живот вече водили вуйчо му архимандрит Макархий и чичо му монах Спиридон. През 1870 г. бил ръкоположен за дякон. През 1881 г. завършва Киевската духовна семинария. По-късно става протоинженер на Екзархията и в качеството си на такъв е изпратен да устрои духовния живот в Старозагорска епархия. От 1892 до 1895 г. е издигнат за Скопски митрополит. Той е също така почетен член на Международната академия по история в Париж, член на почетното настоятелство на Международния съюз за помощ на децата и член на Дружеството на българските публицисти и писатели.

В годините, в които митрополит Максим оглавява епархията, тя отново става най-голямата в Екзархията – с 18 632 кв. км площ, а в Пловдив започва истински духовен подем. През 1914 г. тук се установява за постоянно Цариградската духовна семи-

нария. По инициатива на митрополита в Пловдив е създаден клон на Червения кръст и са основани различни благотворителни и културни дружества. Развива се голяма издателска дейност. През 1930 г. започва да излиза издаването от епархийския съвет списание „Братско слово“, което по-късно се добива със собствена печатница. Като приложение към него започват да излизат и списанията „Духовна нива“, „Християнче“, „Календар“ и „Религиозна популярна библиотека“. Самият митрополит Максим се изявява и като автор. Особено ценни за богословие са неговите „Автобиография“ и „Апологетически беседи“. През 1928 г.,

вече болед, той организира раздаването на помощи за пострадалите от тежкото земетресение, сринало голяма част от Пловдив.

След митрополит Максим за Пловдивски митрополит е избран Кирил. През 1953 г. Негово Високопреосвященство Пловдивският митрополит Кирил е избран за Български патриарх, като едновременно с това остава митрополит на Пловдивската епархия до 1968 г., когато за такъв е избран Стойбийски епископ Варлаам. Той заема катедрата от 1968 г. до 1987 г. Оттогава и до днес Негово Високопреосвященство митрополит Арсений е неизменно действащият Пловдивски митрополит.

Емиля ПАРАЛИНГОВ

Столичният храм „Покров Богородичен“ организира занимания по църковно пеене и религия за деца от 7 до 15 години

Децата ще се запознаят с едни от най-добрите детски християнски песни и църковни песнопения и с основните принципи на православната вяра. Заниманията се провеждат от висококвалифицирани преподаватели. Предвиждат се и концерти изяви.

Заниманията се провеждат в Енорийския център на столичния храм „Покров Богородичен“, ул. „Г. Д. Зографина“ № 2 (зад хотел „Родина“)

За справки и записвания: тел. 51 80 79

НОВИ КНИГИ

Излезе от печат книгата „Мъдрости от живота“ на църковния автор Траянополски епископ Иларион. Това е уникален сборник авторски басни, всички в стих. Препоръчваме го на всички. Четивото е в еднаква степен интересно за възрастни и полезно за деца.

Цената на изданието е 3,50 лв. Можете да го намерите в църковните магазини или да го поръчате на адреса на Синодално издателство.

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2000 Г.

„Църковен вестник“

1 година	14,40 лв.
6 месеца	7,20 лв.
3 месеца	3,60 лв.
Цена на 1 брой	0,40 лв.

сп. „Духовна култура“
Поради възобновяване поредността от 12 броя годишно цените за абонамента се промянат съответно:

1 година	12,00 лв.
6 месеца	6,00 лв.
3 месеца	3,00 лв.
Цена на 1 брой	0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1090
ул. „Оборище“ №4
тел. 987-56-11
факс 989-76-00

Главен редактор
АНГЕЛ ВЕЛИЧКОВ
Ръкописи не се връщат.

Банкова сметка на Синодално издателство на БПЦ
ТБ Бюхем, клон Европа – София, пл. „Св. Неделя“ № 19
банков код: 660 96 608, сметка: 1018147018

Сумите да се изпращат в пощенски запис или по банков сметка, в които да се изпише точният адрес и пощенският код на получателя!

Напомняме, че „Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.